

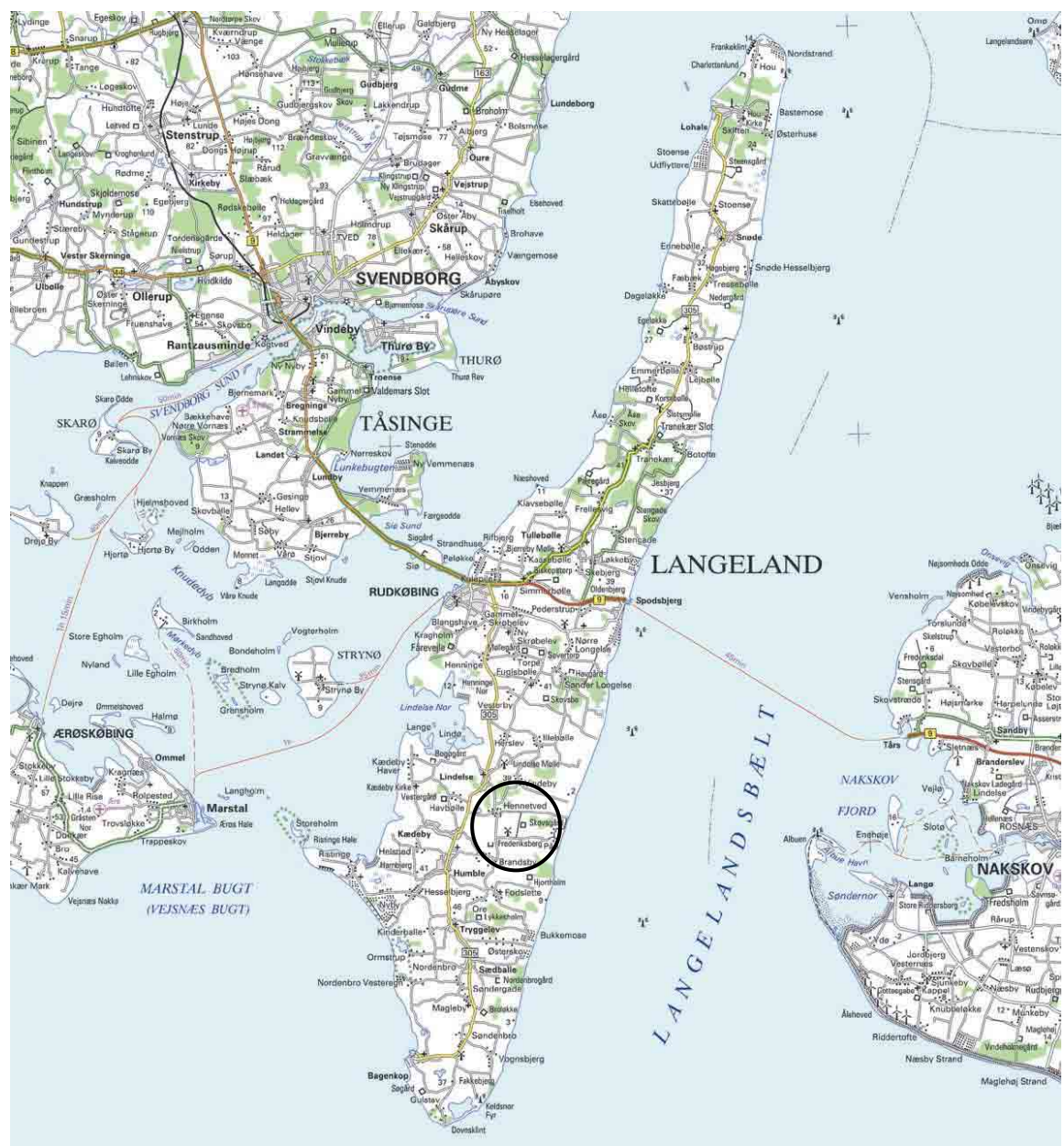
Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Identifikation

Kommunenumr. 475, 481	Kommune Rudkøbing, Syddanmark		
Kategori Arkitektoniske elementer der viser en historisk/social udvikling (3)			
Lokalitet Landområdet			
Emne Hovedgårde		Sted Skovsgård og Hennemved	
Registreringsdato forår 2002	Registratør JEJ/RM	Arkiv nr.	Løbenr. 26

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

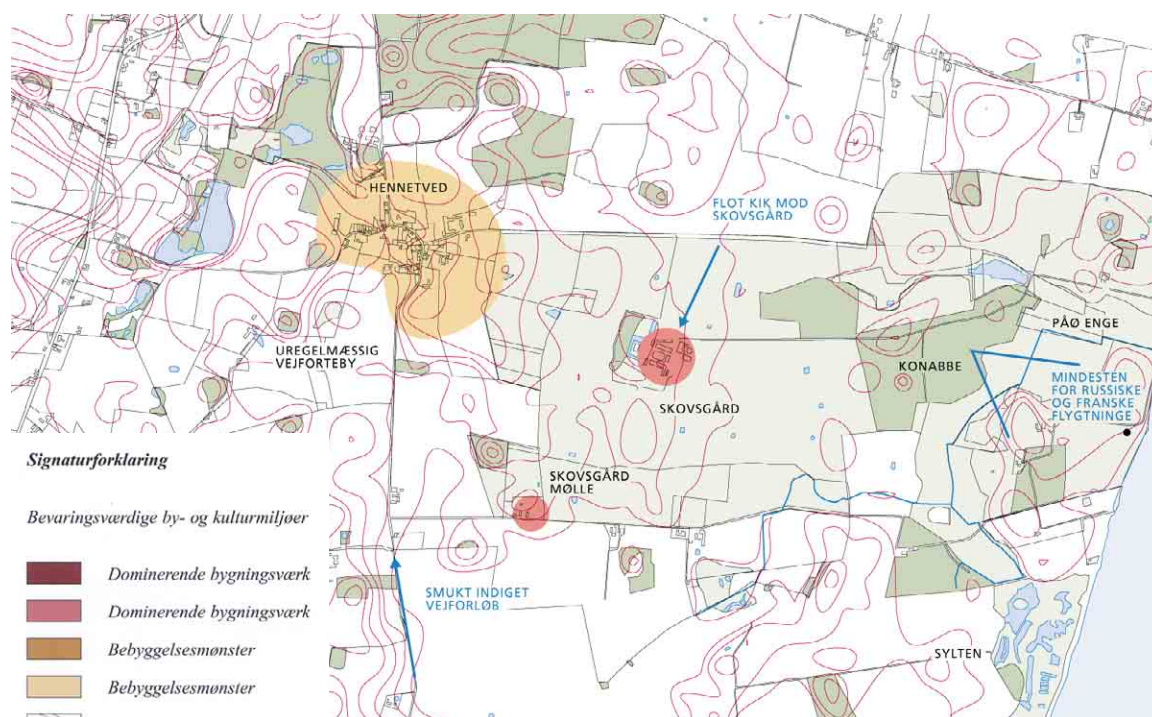
Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Sammenfatning

Kommunenr. 475, 481	Kommune Rudkøbing, Sydlangeland	
Emne Hovedgårde	Sted Skovsgård og Hennetved	

Landsbyen Hennetved som ligger vest for hovedgården Skovsgård er præget af en tæt bebyggelse og enkelte store gårde. Landsbyen og hovedgården har altid haft en tæt tilknytning til hinanden, men Hennetved har aldrig været underlagt hovedgården.

Det samlede kulturmiljø domineres af hovedgårdens bygninger, landsbyen, møllen, hovedgårdslandskabet, skoven og Påø Enge.

Hovedgårdslandskabet omkring Hennetved og Skovsgård.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Skovsgård ligger på et voldsted med grave omkring. Den er opført 1887-1889 i renæssancestil efter tegning af kgl. bygningsinspektør J. V. Petersen. Bygningen i røde tegl står i to etager med kælder og to korte og smalle sidepartier med spidse gavle. Midt for facaden er et ottekantet tårn med spir.

Sydvest for ved Påøvej ligger Skovsgårds mølle fra 1904 højt på møllebakken med møllegården beliggende nedenfor mod syd. Det samlede anlæg er smukt tilrettelagt med bl.a. stenbefæstning af møllebakkens nedre del og stynede popler som gårdspladsens afslutning mod syd.

De mange mindre, tætliggende hovedgårde er et særkende for Langeland, og især for den sydøstlige del af øen, hvor kystskove og udbredte enge har tilbudt behagelige og ressourcerige udflyttersteder. Flere er i en god bevaringstilstand og afspejler den spredning i størrelsesforholdene, som karakteriserer gruppen. Tilsammen danner de mange mindre hovedgårde landskaber med store oplevelses- og fortælleverdier af betydning for Fynsområdet.

De mange lavtliggende vådområder er et typisk træk ved Langeland. Her som himmelspejl ved Påø Enge.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

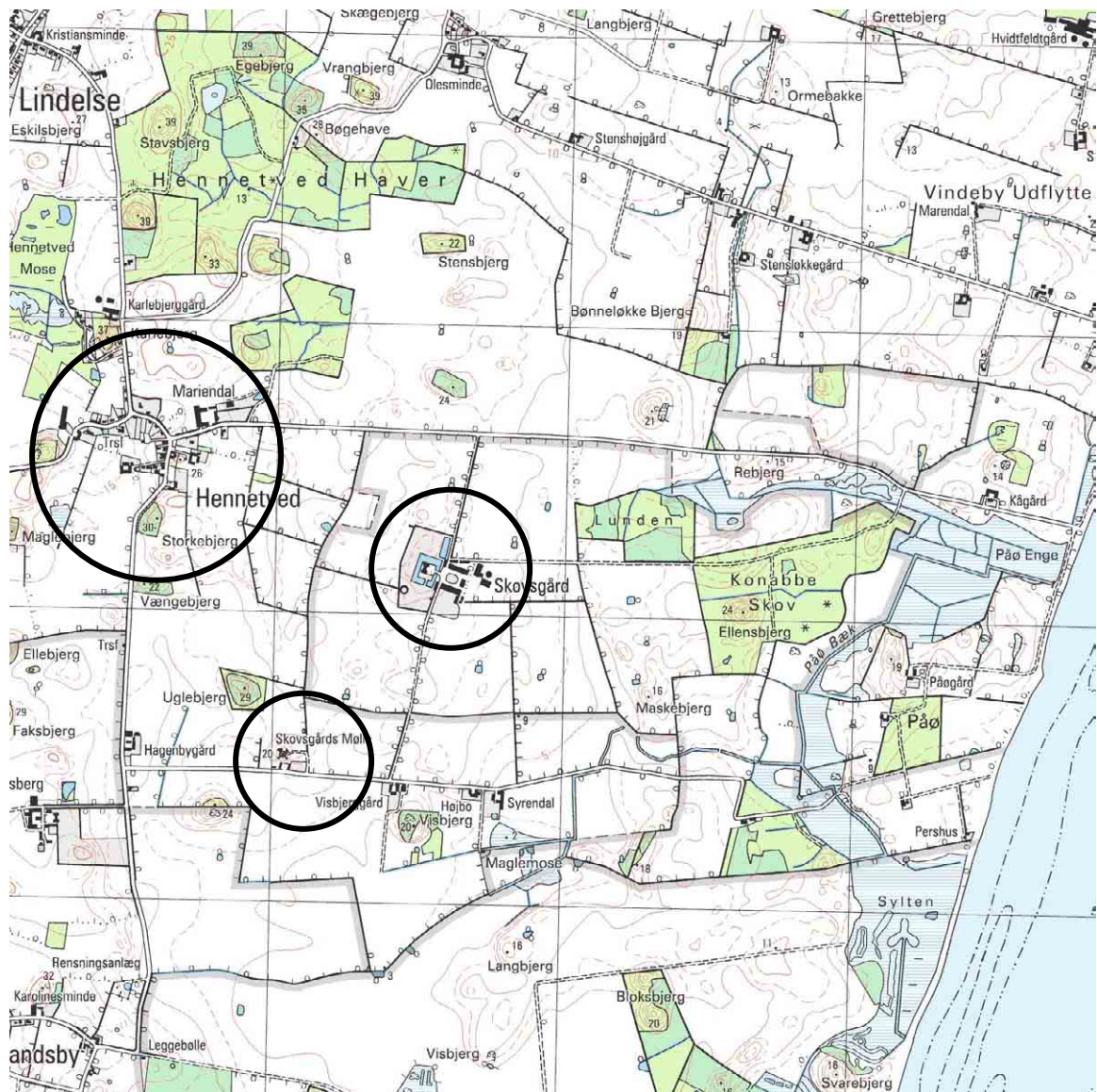
Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Naturgrundlag

Kommunetr. 475, 481	Kommune Rudkøbing, Sydlangeland
Emne Hovedgårde	Sted Skovsgård og Hennemved

Sydøstlangeland udgør et repræsentativt udsnit af Langelands naturgrundlag. Det består af ret jævn, bølgende bundmoræne med store strøg af hatbakker, samt mod øst udligningskyst. Da hovedgårdene udskiltes og udflyttede i 1400- 1600-årene fandtes stadig strækninger af de kystskove, som i endnu i middelalderen fandtes langs Langelands kyster.

Kort i mål 1:25.000

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Kulturhistorie

Kommunenr. 475, 481	Kommune Rudkøbing, Sydlangeland
Emne Hovedgårde	Sted Skovsgård og Hennetved

Den gammeldags hovedgårdsstruktur, som kendetegner Langeland, kommer særlig til udtryk på den sydøstlige del af øen med dens otte større og mindre hovedgårde inden for et område på ca. 20 × 3 km: Møllegård, Søvertorp, Skovsbo, Skovsgaard, Hjortholm, Lykkesholm, Broløkke og Holmegård. Mange er udsprunget af mindre væbner- eller lavadelsgårde, som ekspanderede og udflyttede.

Hovedgårdssammentrækningen, der andre steder i landet gennemførtes i 1400- og 1500-årene, kom sent i gang på Langeland. Ved overgangen til 1500-årene fandtes omkring 35 små væbner- eller lavadelsgårde på øen og kun få større hovedgårde, hvoraf Fårevejle synes at have været den største. Enkelte var udflyttede, andre gjorde det i den følgende tid, og ved sammenlægning i perioden 1580-1660 reduceredes antallet til 14, et kronlen og 13 adelsgårde, et niveau som opretholdtes gennem de følgende århundreder.

Hennetved og Skovsgård

Hennetved ved Skovsgård har et velbevaret landsbymiljø, som præges af en tæt bebyggelse af landarbejderhuse og husmandssteder samt enkelte gårde. De mange landarbejdere har været knyttet til områdets hovedgårde og større landejendomme. Den store landsby er formentlig anlagt i senmiddelalderen som rydningsby i et skovområde. Gårde og huse ligger fordelt omkring en bred vejforde og dens vejudgreninger. Antallet af gårde lå efter reformationen på omkring 20, og der opstod i 1600- og 1700-årene usædvanlig mange huse (51). I 1672 havde Skovsgård ti af landsbyens fæstegårde og 17 af dens huse. Det år ejede kronen ni gårde hvoraf de syv overgik til Tranekær. Andre gårde hørte under Hjortholm og Lykkesholm. Efter udskiftningen i 1787 udflyttede en hovedpart af gårdene og tomterne opfyldtes af nye huse. Der er ikke sket større nybyggeri siden.

Skovsgård har været en hovedaftager af arbejdskraft fra landsbyen, først i form af hoveriydelser, gennem 1800- og 1900-årene i form af lønnede landarbejdere. Men karakteristisk for det sydøstlangelandske område var den ikke stor nok til at dominere landsbyen, der i stedet blev en slags arbejdskraftcentral for områdets større landbrug. På den måde kom den gammeldags herregårdsstruktur på Sydøstlangeland og oprettelsen i 1700- og 1800-årene af større avls- og proprietærgårde til at spille ind i landsbyernes bebyggelsesstruktur.

Skovsgård kendes fra 1457. Den er udparcelleret af Hennetved ejerlaug i Lindelse sogn, men udgør en enklave af Humble sogn. I 1760 var Skovsgård stadig en af øens mange mindre hovedgårde med 23 tdr. htk. hovedgårdstakst og ca. 70 tdr. htk. bøndergods. Ved år 1800 omfattede

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

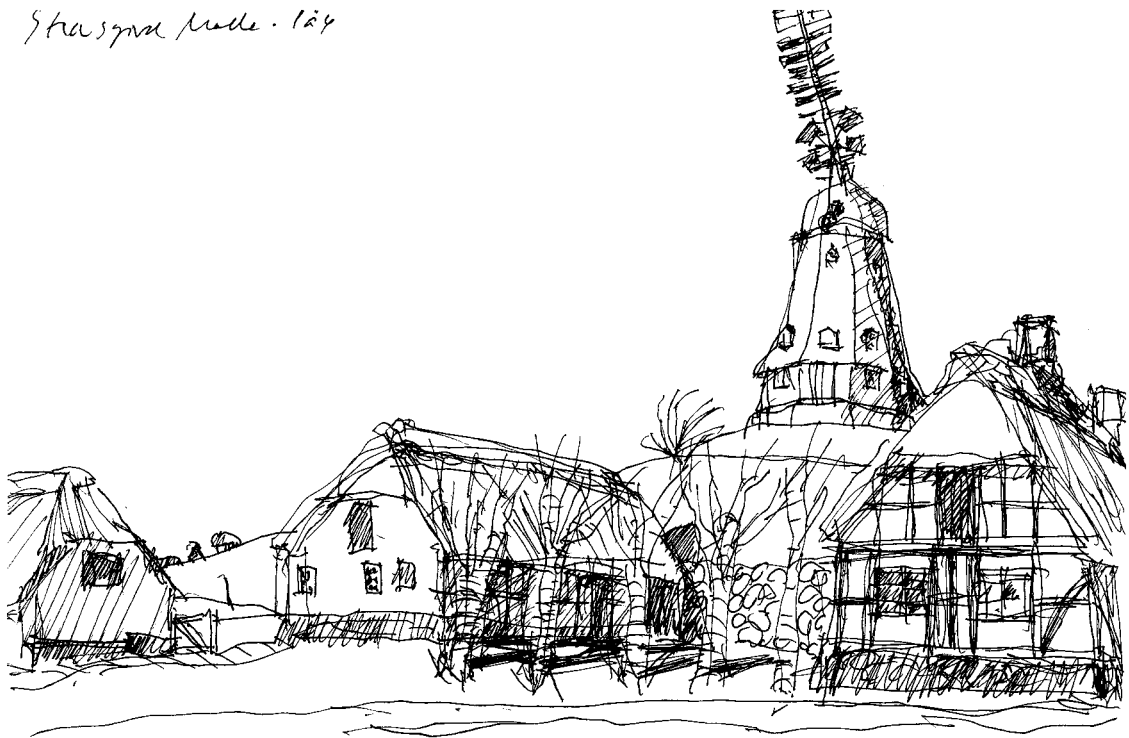
Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

hovedgårdens ejerlaug 176 ha, og det voksede støt til 287 ha i 1905 og 314 i 1985. Ejerforholdene har skiftet betydeligt.

Hennetved er opført på et areal, der er ryddet for skov i middelalderen.

Skovsgård Mølle - 124

Skovsgård Mølle

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Arkitektur og bebyggelse

Kommunenr. 475, 481	Kommune Rudkøbing, Sydlangeland
Emne Hovedgårde	Sted Skovsgård og Hennetved

Hovedbygningen ligger på et voldsted med grave omkring. Den er opført 1887-1889 i renæssancestil efter tegning af kgl. bygningsinspektør J. V. Petersen. Bygningen i røde tegl står i to etager med kælder og to korte og smalle sidepartier med spidse gavle. Midt for facaden er et ottekantet tårn med spir. Hovedbygningen afløste en firlænget gård i bindingsværk fra 1600-årene. Der er fundet rester af en forgænger af munkesten på voldstedet. En trelænget ladegård i bindingsværk nedbrændte 1854 og erstattedes i de følgende år af tre nye længebygninger. Gården overgik efter testamente af 1979 til Danmarks Naturfond og er nu delvis indrettet til museum.

Haveanlægget til Skovsgård ligger syd for hovedhuset. Det er et enkelt og landskabeligt anlæg, hvor bl.a. det gamle familiegravsted er beliggende.

Sydvest for ved Påøvej ligger Skovsgårds mølle fra 1904 højt på møllebakken med møllegården beliggende nedenfor mod syd. Det samlede anlæg er smukt tilrettelagt med bl.a. stenbefæstning af møllebakkens nedre del og stynede popler som gårdspladsens afslutning mod syd.

Skovsgård tager sig smukt ud i det tidlige forår.

Langeland -atlas over byer, bygninger og miljøer

Kulturarvsstyrelsen · Kulturministeriet

Kortlægning og registrering af kulturmiljøer

Parken til Skovsgård ligger syd for hovedhuset og er forbundet med dette via en bro over voldgraven.

Familiegravstedet er markeret af et rundbuet porthvælv.